

EXAMENPROGRAMMA

Diplomalijn(en)	Financieel-Administratief
Diploma('s)	Vakopleiding Bedrijfsadministratie & Accountancy (VBA®)
Examen	Management Accounting & Control niveau 6
Niveau	Vergelijkbaar met hbo
Versie	8-0
Geldig vanaf	01-01-18
Vastgesteld op	13-07-17
Vastgesteld door	Bestuur Nederlandse Associatie voor Examinering
Bijzonderheden	

Eind- en toetstermen								
*) = Zie toelichting								
K = Kennisvragen B = Begripsvragen T = Toepassingsvragen A = Analysevragen								
1	De kandidaat kan berekeningen maken in het kader van financiële rekenkunde.*)				K	B	T	A
	1.1	De kandidaat kan eind- en contantewaardeberekeningen maken van een reeks bedragen.*)				x		
	1.2	De kandidaten kan berekeningen maken met betrekking tot annuïteiten: • aflossingsbestanddelen • interestbestanddelen • schuldrest*)				x		
2	De kandidaat kan berekeningen maken met kosten en opbrengsten.				K	B	T	A
	2.1	De kandidaat kan relevante begrippen met betrekking tot kosten en opbrengsten uitleggen.*)		x				
	2.2	De kandidaat kan berekeningen maken met betrekking tot: • constante kosten • variabele kosten • begrote bezetting • normale bezetting*)				x		
	2.3	De kandidaat kan berekeningen maken met betrekking tot de directcostingmethode en absorptioncostingmethode.*)				x		
	2.4	De kandidaat kan break-evenanalyses uitvoeren.*)				x		
	2.5	De kandidaat kan de volgende grafieken interpreteren: • break-evengrafieken • profit-volumecharts*)				x		
	2.6	De kandidaat kan het bezettingscoëfficiënt van het capaciteitsgebruik berekenen.				x		
	2.7	De kandidaat kan berekeningen uitvoeren met betrekking tot kosten van duurzame productiemiddelen.*)				x		
3	De kandidaat kan indirecte kosten toerekenen en kostendragers op basis van kostenverbijzonderingsmethoden.				K	B	T	A
	3.1	De kandidaat kan kostencalculaties maken op basis van de: • productiecentramethode: - directe methode - stapsgewijze methode • activitybasedcostingmethode • delingscalculatie • equivalentiecijfermethode • opslagmethode				x		
	3.2	De kandidaat kan - het verband tussen - kostenverbijzonderingsmethoden uitleggen en kan de voor- en nadelen benoemen.		x				
	3.3	De kandidaat kan gemeenschappelijke kosten toerekenen aan producten.*)				x		
	3.4	De kandidaat kan - het verband tussen - de volgende begrippen uitleggen en kan voorbeelden noemen: • gemeenschappelijke kosten • samengevoegde kosten • economisch gebonden kosten • initiële kosten		x				
4	De kandidaat kan beslissingscalculaties uitvoeren om te komen tot onderbouwde keuzes.				K	B	T	A
	4.1	De kandidaat kan berekeningen maken om tot een onderbouwd oordeel te komen met betrekking tot tussentijdse beslissingen bij duurzame productiemiddelen.*)				x		

	4.2	De kandidaat kan berekeningen maken om tot een onderbouwde keuze te komen met betrekking tot: <ul style="list-style-type: none"> • productietechnieken of -methodes • make-or-buybeslissingen • incidentele orders*) 			X	
	4.3	De kandidaat kan uitleggen waarom beslissingen met een kortetermijneffect of langetermijneffect worden genomen.*)		X		
	4.4	De kandidaat kan berekeningen maken met betrekking tot voorraadbeheer.*)			X	
	4.5	De kandidaat kan via lineaire programmering minimalisierungs- en maximaliseringsproblemen oplossen.*)			X	
5	De kandidaat kan berekeningen maken in het kader van de beheersing van bedrijfsprocessen.		K	B	T	A
	5.1	De kandidaat kan de volgende begrippen uitleggen: <ul style="list-style-type: none"> • balanced scorecard • responsibility accounting • incremental en zero base budgeting • top-down- en bottom-upbenadering bij budgettering • Return on investment (ROI) • Residual income (RI) • Economic value added (EVA) • transfer pricing en dual pricing*) 		X		
	5.2	De kandidaat kan een masterbudget opstellen.			X	
	5.3	De kandidaat kan verschillenanalyses uitvoeren met betrekking tot opbrengsten.*)			X	
	5.4	De kandidaat kan berekeningen maken met betrekking tot: <ul style="list-style-type: none"> • Return on investment (ROI) • Residual income (RI) • Economic value added (EVA) 			X	
	5.5	De kandidaat kan berekeningen uitvoeren met betrekking tot transfer pricing en dual pricing.			X	

Toelichting op toetstermen	
Toetsterm	Toelichting
1.1 + 1.2	<p>De kandidaat moet de berekeningen kunnen maken op basis van samengestelde interest.</p> <p>De kandidaat kan equivalente interestpercentages berekenen bij verschillende periodes waarover de interest wordt genoteerd.</p> <p>De kandidaat kan de looptijd of het interestpercentage berekenen.</p> <p>Als de kandidaat de looptijd moet berekenen, dan zijn de eindwaarde, contante waarde en het interestpercentage gegeven. Als de kandidaat het interestpercentage moet berekenen, dan zijn de eindwaarde, contante waarde en looptijd gegeven.</p> <p>De kandidaat moet post- en prenumerando berekeningen kunnen maken bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gelijkblijvende renten • veranderende renten • veranderende interestvoet
2.1	<p>De kandidaat kan - het verband tussen - tussen de volgende begrippen uitleggen en voorbeelden noemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kosten en offers • opportunity costs, sunk costs, incremental costs en discretionary costs • actuele waarde en vervangingswaarde • directe opbrengstwaarde en indirecte opbrengstwaarde • eng kostenbegrip en ruim kostenbegrip • zelfstandige en onzelfstandige kostensoorten • afschrijvingsmethoden en beoordelen welke methode geschikt is in een bepaalde situatie • absorptioncostingmethode en directcostingmethode en oorzaken van winstverschuiving interpreteren, differentiëlekosten calculatie • beheersbare en niet-beheersbare kosten • hefboomwerking van de productie- en kostenstructuur, indifferentiepunt • break-even analyses, veiligheidsmarge, bezettingscoëfficiënt • kostenbewaking en kostenanalyse • marketingresponsibility-accounting • kostenindelingen: variabele en vaste kosten, directe en indirecte kosten
2.2	<p>De kandidaat kan berekeningen maken van/met constante kosten en variabele kosten, waarbij de variabele kosten proportioneel, progressief of degressief kunnen reageren op wijzigingen in de productieomvang of afzet.</p> <p>De kandidaat kan standaardkostprijsberekeningen maken, uitgaande van een begrote bezetting en normaalbezetting.</p> <p>De kandidaat kan capaciteitsberekeningen uitvoeren.</p> <p>De kandidaat kan het ruim en eng kostenbegrip toepassen.</p>
2.3	<p>De kandidaat kan een verschillenanalyse uitvoeren, resulterend in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • efficiencyresultaten • prijsresultaten • bezettingsresultaten (op vaste en variabele kosten) • afval- en uitvalresultaten <p>De kandidaat kan een onbekende berekenen vanuit een gegeven resultaat.</p>
2.4	<p>Ook bij meerdere producten met vaste kwantitatieve verhoudingen of met dezelfde procentuele dekkingsbijdrage per product:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ook berekeningen waarbij een minimaal geëiste winst wordt behaald • ook berekeningen met betrekking tot het cash-break-evenpoint • ook berekeningen met betrekking tot de veiligheidsmarge
2.5	<p>Onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bezettings- en transactieresultaten • kosten per eenheid product • break-evenpoint • gewenst resultaat • normaalbezetting

2.7	<p>De kandidaat kan de optimale gebruiksduur berekenen, ook op basis van contante waarde. De kandidaat kan de contante waarde van de winst berekenen. De kandidaat kan afschrijvings- en interestkosten berekenen bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lineaire afschrijving • vast percentage van de boekwaarde • annuïteitenmethode • sum of the years' digits • methode van Lewin • methode met periodiek veranderende afschrijvingen • ideaalcomplex <p>De kandidaat kan het percentage berekenen bij de methode Vast percentage van de boekwaarde. De kandidaat kan de nettowaarde van de prestaties berekenen.</p>
3.3	<p>De kandidaat kan gemeenschappelijke kosten toerekenen aan producten op basis van drie methoden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fysieke maatstaf • netto-opbrengstwaarde als maatstaf • onderscheid tussen hoofd- en bijproduct
4.1	<p>Te denken valt aan:</p> <p>De kandidaat kan de indirecte opbrengstwaarde berekenen op basis van contante waarde van toekomstige werkeenheden. De kandidaat kan berekenen of het voordelig is om bestaande duurzame productiemiddelen vervroegd af te stoten. De kandidaat kan het verlies wegens economische veroudering berekenen. De kandidaat kan berekenen of het voordelig is om bestaande duurzame productiemiddelen te reviseren of te vervangen door nieuwe duurzame productiemiddelen.</p>
4.2	<p>Te denken valt aan berekeningen die betrekking hebben op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • machine vervangen of productie uitbesteden • uitbesteden of in eigen beheer uitvoeren <p>De kandidaat kan differentieel calculeren. De kandidaat kan opportunity costs en/of sunk costs opnemen in de calculaties. De kandidaat kan het indifferentiepunt berekenen.</p>
4.3	<p>De kandidaat kan de relatie weergeven tussen de optimale bedrijfsgrootte, het bedrijfsoptimum en een bezettingsgraad. De kandidaat kan de relatie tussen begrippen horende bij de productmixkeuze uitleggen. De kandidaat kan de relatie tussen begrippen horende bij voorraadbeheer uitleggen.</p>
4.4	<p>De kandidaat kan berekeningen maken met betrekking tot voorraadbeheer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • optimale seriegrootte • optimale bestelordergrootte • voorraadkosten • bestelniveau • bestelperiode <p>De kandidaat kan een wiskundige vergelijking opstellen om de optimale bestelgrootte te kunnen vaststellen. De kandidaat kan berekenen wat de consequenties voor voorraadkosten zijn als er een beperkt beschikbaar vermogen is en een beperkte opslagcapaciteit is.</p>
4.5	<p>De kandidaat kan een primair lineairprogrammeringsmodel opstellen met randvoorwaarden en doelstellingsfunctie. De kandidaat kan een duaal lineairprogrammeringsmodel opstellen. De kandidaat kan aan de hand van de grafische methode de optimale combinatie vaststellen. De kandidaat kan aan de hand van de rekenkundige methode de optimale combinatie vaststellen. De kandidaat kan schaduwrijzen per knelpuntsfactor berekenen, zowel vanuit de primaire als duale oplossing. De kandidaat kan berekeningen maken met schaduwrijzen (bijvoorbeeld om de totale contributiemarge te berekenen). De kandidaat kan de begrippen uitleggen.</p>

5.1	De kandidaat kan niet-financiële maatstaven uit de balanced scorecard beschrijven (zoals ziekteverzuimpercentages, verlooppercentages, klachten).
5.3	De kandidaat kan aan de opbrengstkant een verschillenanalyse uitvoeren, resulterend in: <ul style="list-style-type: none">• verkoopprijs- en afzetresultaten of verkoopomvangresultaten• marktomvang- en marktaandeelresultaten• verkoophoeveelheids- en verkoopassortimentsresultaten De kandidaat kan de verschillende resultaten interpreteren.

TOETSMATRIJS	
Diplomalijn(en)	Financieel-Administratief
Diploma('s)	Vakopleiding Bedrijfsadministratie & Accountancy (VBA®)
Examen	Management Accounting & Control niveau 6
Versie	8-0
Geldig vanaf	01-01-18
Toetsvorm	online
Toetsduur	2 uur en 30 minuten
Totaal aantal vragen	16
Geslaagd bij	56% van het te behalen aantal punten *)
Toegestane hulpmiddelen	woordenboek rekenmachine TI-84 Plus, TI-84 Plus T en TI-84 Plus CE-T

Eindterm	Toetsterm(en)	%age pnt min	%age pnt max	Vraagsoort **)	K	B	T	A
1	1.1, 1.2	10	11	Open vragen			x	
2	2.1	5	6	Open vragen		x		
	2.2 t/m 2.7	20	21	Open vragen			x	
3	3.1, 3.3	20	21	Open vragen			x	
3,4,5	3.2, 3.4, 4.3 en 5.1	5	6	Open vragen		x		
4	4.1	5	6	Open vragen			x	
	4.2	10	11	Open vragen			x	
	4.5	12	13	Open vragen			x	
4, 5	4.4, 5.2 t/m 5.5	10	11	Open vragen			x	

Verdeling beheersingsniveaus in percentage van het aantal punten:

K	B	T	A
0	10	90	

De verdeling in punten en beheersingsniveau kan 5% afwijken van de opgegeven waarden.

*) Iemand met 55,99% van het totaal aantal te behalen punten is niet geslaagd.

**) Een open vraag is een vraag waarbij een kandidaat zelf een antwoord moet formuleren. Bij een gesloten vraag maakt een kandidaat een keuze uit gegeven opties.

Voor een voorbeeld van door de Associatie gebruikte vraagsoorten, [klik hier](#).